

מהמחקר במלחמה במזיקי עגבניות

מתקצירי הוועידה השנייה לאנטומולוגיה חקלאית בישראל

מאת מ. י. ברלינגר, ר. דהן, שרה מרדכי, המעבדה לאנטומולוגיה, תחנת הנסיונות גילת, מינהל המחקר החקלאי

טיפול עגבניות עמידות לכנימת עש הטבק המעבירה את וירוס צהבון האמיר

האורגנית והפטור משאריות רעל. בהתאם, גבוה המחיר שמוכנים לשלם בעד פרי כזה.

עגבניות החורף הן רכיב חשוב בסל הירקות המיועדים לייצוא. הן נזרעות בספטמבר או נשתלות באוקטובר, והקטיפה נמשך מינואר עד אפריל-מאי. עונת הגידול, הארוכה יחסית, בתחילתה הטמפרטורות גבוהות, והן הולכות ויורדות לקראת סוף נובמבר. הטמפרטורות נמוכות במשך החדשים דצמבר – פברואר, והן עולות שוב מחודש מרס ועד סיום העונה.

המזיקים חודרים לתוך בית-הזכוכית מהשדות הגלויים בתחילת עונת גידול העגבניות. פעילותם קשורה קשר הדוק עם הטמפרטורות השוררות באותו זמן. המזיקים החשובים ביותר הם: כנימת עש הטבק, כנימות-עלה, האקרית האדומה, אקרית החלודה, זכוכ המנהרות וחולי עשים.

הדברה. לתברואה חשיבות רבה במסגרת ממשק ההדברה. ההדברה הביולוגית של האקרית האדומה בעזרת אקרית טורפת, ושל זכוכי המנהרות בעזרת טפילים שלהם – היא שיטה חשובה נוספת. רק במקרים מיוחדים, בהעדר אמצעים אחרים, מותר השימוש בתכשירים טבעיים, כגון גפרית נגד אקרית החלודה. את הנזק הקשה ביותר גורם וירוס צהבון האמיר של העגבניה, המועבר בלעדית על-ידי כנימת עש הטבק, מעת השתילה (הצצה) ועד לסוף נובמבר. אמצעי מכני, כיסוי באגריל, מנע בהצלחה רבה הפצת וירוס צהבון האמיר וכן הפצת PVY על-ידי כנימות עלה, חדירת זכוכי המנהרות ועוד.

ניטור. אפשר לעקוב אחר יעילות הכיסוי ואחר הופעת המזיקים – בעזרת מלכודות דבק צהובות, המושכות כנימות עש, כנימות עלה, זכוכי מנהרות, תריפסים ועוד; או על-ידי "צמחי-התרעה", המושכים אקריות אדומות ומהווים "מכשיר" יעיל לניטורן.

שימוש באגריל הוא הכרחי. בלעדיו לא ניתן לגדל בחורף עגבניות כשיטת החקלאות האורגנית.

וירוס צהבון האמיר של העגבניה (וצא"ע) מועבר בלעדית על-ידי כנימת עש הטבק (כע"ט). קוטלי החרקים מקבוצת הפירותרואידים הסינתטיים מונעים היטב הפצה של וירוס צהבון האמיר בעגבניות. שיטה נוספת, כיסוי הצמחים באגריל, מונעת באופן מוחלט את נגי-עוהם בוורוס. יחד עם זאת, במבט לעתיד, נראה שטיפול זני עגבניות עמידות לכע"ט יכול להיות הפתרון הטוב ביותר לחקלאי במסגרת ההדברה המשולבת. ובכל וירוס המועבר על-ידי כנימה זו.

לאחר בדיקת קווים שונים של צמחי-כר הניתנים להכלאה עם העגבניה – נבחרו שני קווים מכל אחד מהמינים הבאים:

Lycopersicon pennellii, *L. hirsutum* f. *glabratum*

קווים אלה, העמידים לכע"ט אך רגישים לוורוס, אולחו בניסוי-שדה רק בשיעור מועט מאוד, בהשוואה לעגבניה. מנגנון העמידות של *L. pennellii* לכע"ט מבוסס על החמרים הדביקים המופרשים מהשע-ריות הבלוטיות המכסות את הצמח. בשני המינים האחרים המנגנון עדיין אינו ברור סופית. גורמי-סביב כגון אורך היום ועצמת האור משפיעים, במידה שונה, על רמת העמידות של כל הקווים.

פותחה שיטת מעבדה אמינה ופשוטה לקביעה כמותית של רמת העמידות של *L. pennellii*. כן הוחל בלימוד אופן ההורשה של תכונות העמידות בקווים של מין זה.

הדברת מזיקים בעגבניות "אורגניות" בבתי-זכוכית

בשנים האחרונות הולכת ומעמיקה מודעות הציבור לסכנות הכרוכות בשימוש הנרחב בקוטלי חרקים סינתטיים בגידולים החקלאיים. באירופה גוברת יותר ויותר הדרישה לפרי שגודל כשיטת החקלאות

למניעת התפתחות תגודות של מחלות עלים, השתמש בתכשירים המוכחים עצמם לאורך כל הדור.

אנטי-אמיר - תוציידו

ייעוץ והדרכה: המחלקה החקלאית ת.י. 60 באר-שב

מכתשים חכמים